

Marija Golubeva

IZGLĪTĪBAS SOCIĀLIE UN IEKĻAUJOŠIE MĒRĶI

KVALITATĪVA IZGLĪTĪBA VISIEM IEDZĪVOTĀJIEM

- ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi:
 - ✓ 4. Nodrošināt iekļaujošu un kvalitatīvu izglītību un veicināt mūžizglītības iespējas
- Eiropas Savienība
 - ✓ ET2020 izvirza vienlīdzīgu pieeju izglītībai (*Equity*) kā vienu no prioritātēm.

KAS PADARA IZGLĪTĪBAS SISTĒMU IEKĻAUJOŠU UN ILGTSPĒJĪGU?

- Sabiedriskais līgums – nerakstīta vienošanās starp sabiedrību un valsti par to, kādus labumus valsts nodrošina iedzīvotājiem apmaiņā pret noteikumu (likumu) ievērošanu un nodokļu maksāšanu.

‘Saliedēšanas režīmi’ (*Regimes of social cohesion* - Green & Janmaat, 2011)

- Pieeja izglītības sistēmai ir saliedēšanas centrālais elements. Pastāv, piemēram, uz indivīdu konkurenci vērstas izglītības sistēmas (ASV, Lielbritānija), sociālas tirgus sistēmas (Vācija, Beļģija), uz vienlīdzību vērstas ‘sociāldemokrātiskas’ sistēmas (Ziemeļvalstis).
- Ziemeļvalstīs, kur ilgstoši pastāv iekļaujošas un uz vienlīdzību vērstas izglītības sistēmas, iedzīvotāju uzticēšanās valstij un politiskai sistēmai ir augstāka.

SOCIĀLI-EKONOMISKA STĀVOKĻA IETEKME UZ IZGLĪTĪBAS REZULTĀTIEM: PISA 2018

- Viens no faktoriem, kas visvairāk ietekmē nevienlīdzīgu pieeju labai izglītībai, ir ģimenes sociāli-ekonomiskais stāvoklis un vecāku izglītības līmenis.
- Pasaules līmeņa izglītības sistēmu iezīme - nosacīti mazāka ģimenes sociāli-ekonomiskā stāvokļa ietekme uz skolēna izglītības rezultātiem.

Piemēri: Kanāda, Dānija, Igaunija, Somija, Austrālija, Japāna, Koreja – saikne starp ģimenes stāvokli un bērna rezultātiem zem OECD vidējā (PISA 2018).

SOCIĀLI-EKONOMISKA STĀVOKĻA IETEKME UZ IZGLĪTĪBAS REZULTĀTIEM: PISA 2018

Latvijā pašlaik ir salīdzinoši vienlīdzīgi rezultāti lasīšanā, tomēr:

- mazāk aizsargāto skolēnu segregācija izteiktāka, nekā vidēji OECD;
- sociāli-ekonomiskas atšķirības ietekmē mobinga risku;
- mazāk aizsargātie skolēni ar sekmīgiem rezultātiem PISA daudz biežāk neapsver augstāko izglītību kā savu karjeras izvēli.

IZGLĪTĪBAS SISTĒMAS UZDEVUMI, JA TĀ IZVIRZA VISPĀRĒJO PIEEJU LABAI IZGLĪTĪBAI KĀ VIENU NO SAVIEM MĒRĶIEM

- atrast atbalsta veidus, lai kompensētu ģimenes atbalsta trūkumu bērniem skolā,
- individualizēt mācību pieejas, lai padarītu izglītību pieejamāku bērniem ar īpašām vajadzībām, un
- caur efektīvu pieaugušo izglītības sistēmu dot otro iespēju pieaugušajiem iegūt tiem vajadzīgas prasmes un kompetences, tai skaitā sociālās prasmes.

PAŠREIZ VĀJĀKI POSMI

- Novecojsi, pierādījumos nebalstīta izpratne par to, kādi atbalsta veidi ir svarīgi, lai nodrošinātu atbalstu sociāli mazaizsargātiem bērniem:
 - dod priekšroku mazām, ar labiem skolotājiem nenodrošinātām skolām tuvāk mājām (neveicina pieeju kvalitatīvai izglītībai un sociālai mobilitātei);
 - nepieciešams paātrināt skolu tīkla optimizāciju un izstrādāt jaunus atbalsta pasākumus.
- Novecojsi atbalsta sistēma bērniem ar īpašām vajadzībām:
 - nepieciešams paātrināt pāreju no pedagoģiski-medicīniskām komisijām uz jaunu sistēmu, tai skaitā uz āgrīno attīstības skrīningu (BTAL grozījumi);
 - Igaunijas piemērs (Pēddziņu centri) var kalpot kā paraugs jaunajai sistēmai.

**PALDIĒS PAR
UZMANĪBU!**